

Dhammaan waxaad uga baahan tahay inaad ka ogaato qiimeynta da'da

Tan iyo 19-ki Janaayo 2022 Xafiiska Taageerada Magangalyada Yurub ee (EASO) ayaa noqday Hay'adda Midowga Yurub ee Magangalyada (EUAA)

Hay'adda Midowga Yurub ee Magangalyada (EUAA) ama qof kasta oo ku adeega magaca EUAA midna mas'uul kama aha isticmaalka laga yaabo in loo adeegsado macluumaadka soo socda.

Luxembourg: Xafiiska Daabacaadaha ee Midowga Yurub, 2021

Daabac ISBN 978-92-9485-863-4 doi: 10.2847/1255 BZ-06-20-110-EN-C

PDF ISBN 978-92-9485-842-9 doi: 10.2847/443893 BZ-06-20-110-EN-N

© Hay'adda Midowga Yurub ee Magangalyada, 2022

Dib usoo saarista waa la oggolyahay waa haddii la magacaabay isha.

Wixi kasta ee ah isticmaalka ama dib usoo saarista sawiro ama waxyaabo kale oo aan hoos imaaneynin xuquuqda daabacaada ee EUAA, waa in si toos ah ogolaanshaha looga raadsadaa ciddi haysata xuquuqda daabacaada.

Dhammaan waxaad uga baahan tahay inaad ka ogaato qiimeynta da'da

Janaayo 2022

HORDHAC

Canug kasta waxa uu **xaq uleeyahay aqoonsi**. Aqoonsi micnihiisu waxay tahay inaad kaliya aadan lahayn magac, laakiin sidoo kale aad leedahay **taariikhda iyo goobta dhalashada** iyo dukumeenti sheegaya arrintan.

Marka ay dhalinyaradu Yurub yimaadaan, inta badan **malahan dukumeenti** cadeynaya aqoonsigooda iyo da'dooda, sida warqad dhalasho ama baasaboos. Tani waa marka ay **masuuliyiintu ka codsadaan** inay **maraan qiimeynta da'da** si loo go'aamiyo inay caruur yihiin iyo in kale.

Gudaha Yurub, waxaa lagugu tirinayaa **ilmo** marki aad **kayar tahay 18 sano** oo da'da ah. Ka carruur ahaan, waxaad xaq u leedahay qaabab ilaalin oo gaar ah.

Buug-yarahaan ayaa sharaxaya sida inta badan qiimeynta da'da looga sameeyo wadamada Yurub. Habraacyada ayaa laga yaabaa inay xoogaa isbadelaan iyadoo ay ku xiran tahay meesha saxda ah ee aad ka joogto Yurub.

Waxaad akhrin kartaa buug-yarahan oo uu la socdo **muuqaal-gacmeed** kusaabsan **qiimeynta da'da carruurta ee ay soo saartay Hay'adda Midowga Yurub ee Magangalyada (EUAA)**. Muuqaal-gacmeedka wuxuu luuqado badan kaga baxaa [kanaalka YouTube-ka EUAA](#).

Haddii adiga ama saaxiibadaa aad leedihiin taleefoonka gacanta, iskaan garee QR code-kan oo si toos ah u gal muuqaalka

WAA KUMA?

Ahmed iyo **Samira** ayaa dhawaan labadooduba yimid Yurub iyaga oo uusan la socon waalid. Maadaama aysan masuuliyiintu hubin da'dooda, labadaba waxaa laga codsaday inay maraan qiimeynta da'da. Waxay hadda sugayaan in la qiimeeyo da'dooda.

Ahmed

Samira

Doktoor Min waa dhakhtarada carruurta.. Waxay baartaa carruurta oo waxay siisaa maamulka warbixin ku saabsan natiijooyinka meeshi looga baahdo.

Doktoor Min

Diktoor Sam waa khabiir ku takhasusay raajada kasoo si dhow ula shaqeeya Diktoor Min. Wuxuu sawiro ka qaadaa lafaha loo yaqaano Raajada. Waxaa kuwaan mararka qaar loo isticmaalaa in lagu ogaado da'da.

Diktoor Sam

Paula

Paula waa sarkaalad xirfad gaar ah u leh wareysiga carruurta iyo dhalinyarada Caadi ahaan waxay ka mid tahay dadka ugu horreeya ee la kulma oona la hadla kuwa magangalyada ka codsanaya marka ay imaanayaan Yurub.

John

John waa xeeldheere qaabilsan cilmi-nafsiga carruurta. Wuxuu ka caawinayaa hannaanka qiimeynta da'da isagoo la hadlaya oo su'aalo waydiinaya dhalinyarada imaanaaya Yurub. Wuxuu xog ka siiyaa maamulka meeshi looga baahdo.

Tony

... waa anigo ah **Tony**, waxaan ahay mas'uul waxaana kuu sharixi doonaa wax kasta oo aad ooga baahan tahay inaad ka ogaato qiimeynta da'da.

TONY – MASUULKA

Qofka **masuulka** waa qof **loo xilsaaray carruurta** imaaneya **iyaga oo uusan la soconin waalidiin ama daryeele sharci.**

Waddamada qaar mas'uuliyiinta waxaa sidoo kale loo yaqaanaa wakiillo.

Masuuliyiinta aniga oo kale ah ayaa halkaas u joogo inay ka caawiyaan jawaabaha dhammaan su'aalaha laga yaabo inay carruurta qabaan. Tusaale ahaan, sida ay u aadi karaan dugsi, halka ay ku noolaan karaan, ama sida loo arko dhakhtar haddii aysan caafimaad qabin. Waxaad ka codsan kartaa mas'uulkaaga si aad caawimaad ooga hesho dhammaan mawduucyadaan.

Hadda waxaan sharaxaad ka bixin doonaa waxa ay tahay qiimeynta da'da iyo sababta ay muhiim u tahay.

Xasuusnow

Ka ilmo ahaan waxaad xaq u leedahay inaad hesho mas'uul anigoo kale ah. Waxaan kaa caawinayaa inaad cabirto fikirkaaga, dareenkaaga, oo aan xaqiijiyo in lagu maqlo.

MAXAA DA'DA LOO QIIMEEYAA?

Marka saraakiisha sida Paula ay ka shakiyaan da'da gofka dhalinyarada ah ee soo galaya Yurub oo aysan jirin wax dukumeenti ah oo caddeynayo taariikhda dhalashada, waxay ku weydiin karaan inaad marto qiimeynta da'da.

Qiimeynta da'du waa hab qiyaas ahaan lagu ogaanayo inta da'daadu tahay.

Qiimeynta noocaan ah ka dib waxaad yeelan doontaa dukumeenti si rasmi ah u sheegaya da'daada. Haddii aad **kayar tahay** da'da **18 sano**, waxaad tahay **ilmo**. Dadka **kaweyn 18 sano** waa **dad waaweyn**.

MA HUBTID MIYAA?

In da'daada lagu qoro dukumeenti rasmi ah ayaa aad muhiim u ah.

Ka ilmo ahaan, waxaad heli doontaa taageero gaar ah inta uu socdo hannaankaagakaaga magangalyada. Da'daada ayaa go'aamin doonta meesha aad ku noolaaneyso iyo cidda aad la noolaaneyso. Waxay ka caawin doontaa mas'uuliyiinta inay go'aansadaan, tusaale ahaan, haddii ay tahay inaad yeelato mas'uul iyo haddii kaleba, dugsiga iyo fasalka aad ku biireyso iyo waxyaale kale.

BIXINTA

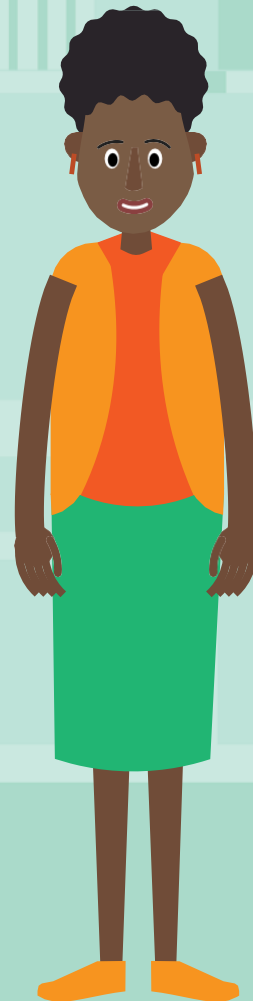
OGGOLAANSHAHA

Saraakiisha ayaa sida caadiga ah ku weydiin doona inaad ogoshahay sameynta qiimeynta da'da. **Aqbalitaankaaga** ayaa badanaa **loogu yeeraa bixinta oggolaanshaha** si loo sameeyo qiimeynta da'da

Waxaad xaq u leedahay inaad su'aalo weydiiso marka aanay wax kuu caddayn. Waxaad xaq u leedahay inaad codsato **turjumaan ama fasire haddii aadan fahmi karin** luuqada ay saraakiisha isticmaalaan.

Turjumaanka ama fasiraha waa qof kuhadli kara luuqad aad fahmi karto wuxuuna kaa caawin doonaa inaad xiriirto masuuliyiinta marki loo baahdo. **Hawshoodu** waa inay **si sax ah u turjumaan** waxa adiga iyo saraakiisha aad ku hadashaan.

Markaad fahamto waxa lagaaga baahanyahay inta lagu jiro habraaca qiimeynta da'da iyo sababta ay muhiim kuugu tahay inaad ka qayb qaadato, waxaad si kalsooni leh u siin kartaa oggolaanshahaaga.

QIIMEYNTA DA'DA HABRAACA

Kuwani waa afarta siyaabood ee ugu badan ee lagu qiimeeyo da'da qofka dhalinyarada ah.

1. WAREYSIGA QIIMEYNTA DA'DA EE UU LA YEE SHO SARKAAL U TABABARAN SIDA PAULA

Saraakiisha sida Paula **ayaa eegi doonta dhammaan dukumeentiyada** aad iyaga la wadaagtay. Tusaale ahaan, dukumeentiyasha aad ka keentay dalkaaga ama waraaqaha aad heshay markii aad safreysay. Waxa kale oo laga yaabaa in lagu weydiiyo su'aalo ku saabsan noloshaada ka hor inta aadan Yurub imaanin. Su'aalahan waxaa ka mid noqon kara, tusaale ahaan, haddii ama meesha aad ka dhigatay dugsi, inta walaalo ah oo aad leedahay, su'aalo ku saabsan qoyskaaga.

Jawaabahaaga daacada ah ayaa ka caawin doona saraakiisha sida Paula inay ogaadaan qiyaasta inta da'daadu tahay. Tan kadib, Paula waxay gaari doontaa go'aan. Haddii ay weli shaki qabto oo aanay hubin da'da ay tahay in la qoro, ayadoona ku xidhan waddanka aad joogto, waxay ku weydiin doontaa inaad la kulanto cilmi-nafsi yaqaan ama shaqaale bulsho oo takhasus leh. Waxay markaas kadib ku weydiin doonaan dhowr su'aalood oo dheeraad ah oo faahfaahsan.

2. LAKULANKA CILMU-NAFSIGA ILMAHA, SIDA JOHN AMA SHAQAALA BULSHO

Waxaad la kulmi doontaa qof sida John, kasoo ah **khabiir ku takhasusay cilmi-nafsiga carruurta**.

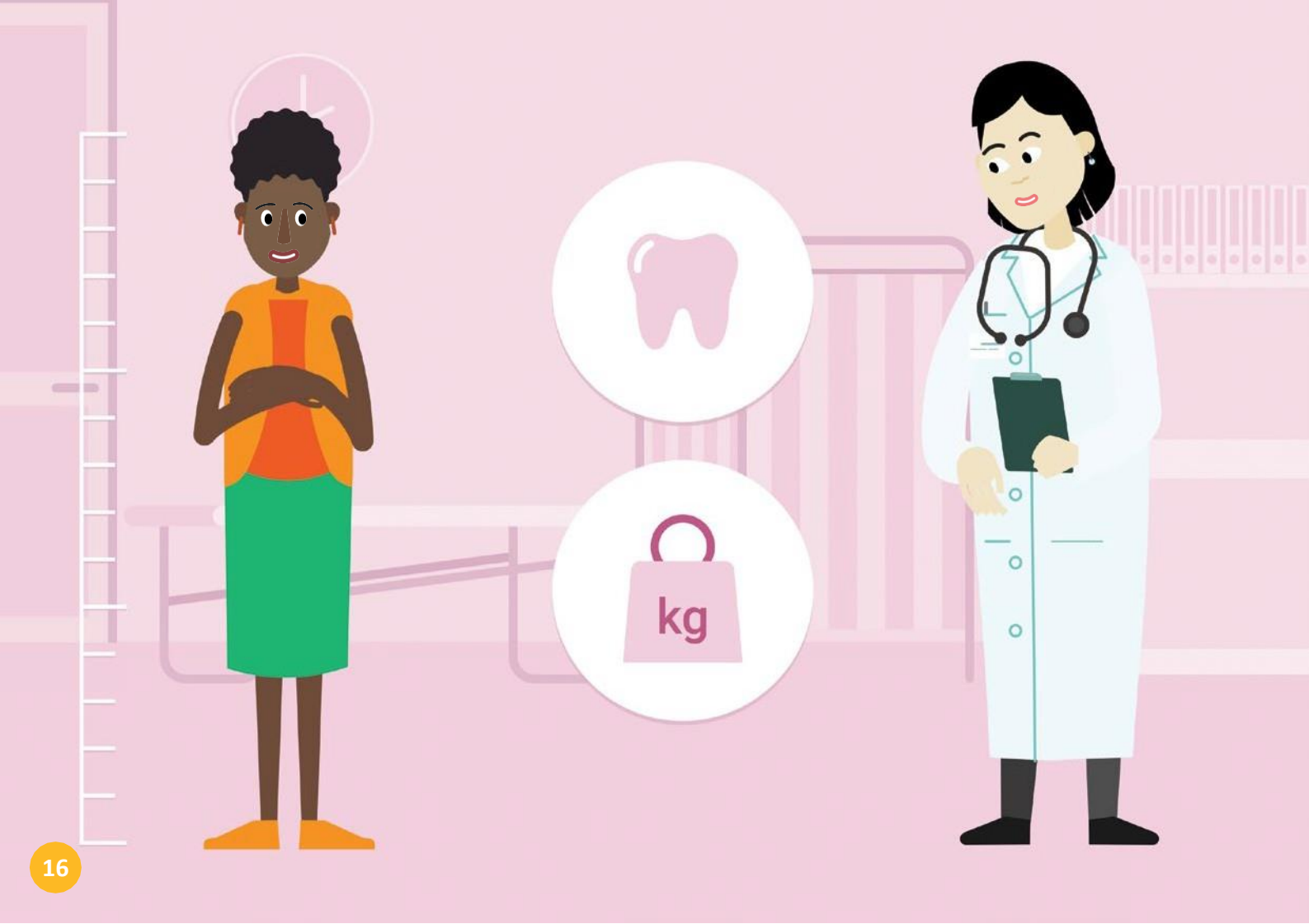
Wadamada qaar waxaad taa badalkeeda la kulmi doontaa shaqaale bulsho.

Dhakhaatiirta cilmi-nafsiga carruurta iyo **shaqaalaha bulshadu** waxay aqoon u leeyihiin sida si dagan carruurta loola hadlo. Waxay ku waydiin doonaan waxyaabo guud oo ku saabsan nololaha ama qoyskaaga joogo dalkaagi hooyo. Waxa laga yaabaa inay ku waydiiyaan waxaad jeceshahay inaad samayso iyo waxa aanad jeclayn gabi ahaanba. Waxaa laga yaabaa inay ku weydiyaan saaxiibadaada ugu fiican iyo inta aad taqaanay ama ay kaa bartaan dhacdooyinkii ka dhacay gurigaaga dalkaagi hooyo.

Xasuusnow inaad had iyo jeer waydiiso su'aalo marki aadan waxbo fahmin aad ubaahan tahay in wax lagu kala cadeeyo.

3. BAARITAANKA JIDHKA EE UU DHAKHTARKU KU SAMEYNAYO CARUURTA

Wadamada qaarkood, waxa laga yaabaa inay ku weydiyaan inaad aragto dhakhtarka carruurta, dhakhtar caafimaad sida Diktoorad Min oo ku takhasustay la shaqaynta carruurta. Booqashadan caafimaad waxa laga yaabaa inay bedesho la kulanka cilmi-nafsiga carruurta ama shaqaale bulsho.

Dhakhaatiirtu waxay eegi doonaan miisaankaaga, dhererkaaga, laga yaabo ilkahaaga waxayna ku weydiin doonaan guud ahaan sida aad dareemayso. Waxaa laga yaabaa inaad bixiso qaar ka mid ah dharkaaga waqtiga baaritaanka. Haseyeeshee, waa inaad weligaa si buuxda dharka aadan isaga wada siibin. Xasuusnoow, haddii qof ku weydiyo inaad sidaas sameyso, waxaad dhihi kartaa **MAYA**.

Wadamo badan, waxaad ikhtiyaar uleedahay inaad codsato dhakhtar dheddig ama lab ah, taasoo ku xidhan qofka aad ku qanacsan tahay iyo qofka la heli karo.

4. RAAJADA DHAQAATIIRTA SHUCAACA LOO TABABARAY LA SHAQEEYNTA CARUURTA

Dhakhaatiirta caruurta waxay si dhow ula shaqeeyaan dhakhaatiirta kale, sida dhakhaatiirta shucaaca sida Diktoor Sam. Dhakhaatiirta shucaaca waxaa ay ku takhasuseen qaadista sawirada lafaha iyaga oo wata mishiin weyn oo loo yaqaan mashiinka raajada. Mashiinka raajada wuxuu u shaqeeyaa sida kamarad weyn wuxuuna sawir ka qaadi karaa lafaha iyadoo lasii dhexmarinayo maqaarkaada.

Wax dhib ah maleh, **kaqaadista sawirada noocaan ah** lafahaaga **waxbo uma dhimo** haba yaraatee. Dhab ahaantii, waxba ma dareemi doontid. Haseyeeshee, raajooyinka waa in aanan la sameynin inta badan, sababtoo ah waxay ku lug leeyihiin shucaac.

Iyadoo ay ku xiran tahay dalka aad joogto, dhakhtarku wuxuu marin karaa raajo cumaacumta gacantaada, lafahaaga ama mararka qaarkood ilkahaaga. Sida ay lafahaagu isugu xidhan yihiin iyo sida ay sawirka ugu yaallaan ayaa ka caawin karta dhakhaatiirta inay qiimeeyaan da'daada.

Xasuusnow

Iyadoo ay ku xiran tahay dalka aad joogto, qiimeynta da'da waxay noqon kartaa:

- **wareysiga qiimeynta da'da,**
- **wareysi lala yeesho dhakhtarka carruurta ama shaqaale bulsho,**
- baaritaan jireed **oo uu sameeyo dhakhtarka carruurta,**
- ama **baaritaanka Raajitada oo uu sameeyo dhakhtarka shucaaca.**

Mararka qaarkood, qiimeynta da'du waa isku-dafka qaar ka mid ah habraacyadaan kala duwan.

Haddii aad su'aalo qabto, waa inaad hadashaa oo aad **weydiisaa!** Dadka ku lugta leh hannaanka qiimeynta da'da, sida Paula, John, Diktoor Min ama qof kale, ayaa ay tahay inuu ka jawaabo su'aalahaaga. Haddii ay dhibaato kaa haysato fahamka luuqaddooda, u sheeg iyaga. Waxa ay isku dayi doonaan intii karaankooda ah inay helaan qof kuugu tarjuma luuqadda aad ku qanacsan tahay.

SANDUUQA QORAALADA

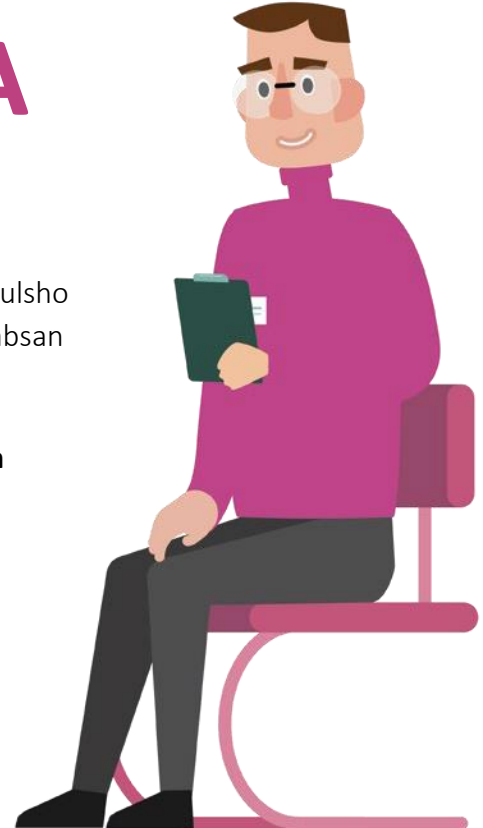
QOR SU'AALAHA WELI LAGA YAABO INAAD QABTO
OO KUSAABSAN QIIMEYNTA DA'DA EE U BAAHAN
IN LAGUU KALA CADDEEYO.

NATIJOOYINKA QIIMEYNTA DA'DA

Marka hannaanka qiimeynta da'da lasoo gabagabeeyo kadib, wadamada intooda badan **waxaa kusoo ogeysiin doona** shaqaale bulsho **waxaadna heli doontaa warqad uu kuqoran yahay go'aanka** kusaabsan da'daada. Warqadani waa muhiim, markaa ku xafid meel aamin ah.

Haddii dhammaadka hannaanka saraakiisha **ay wali shaki kaqabaan** inaad **kayar tahay 18 sano** ama **kaweyn tahay 18 sano** , waa inay doortaan **da'da yar**.

Tan waxaa la dhahaa FAA'IIDADA SHAKIGA!

MAXAAD SAMEYN KARTAA HADDII AADAN KUQANCIN GOA'NKA?

Mararka qaar, natiijooyinka qiimeynta da'da ayaa laga yaabaa inay noqdaan xoogaa mid ka weyn ama ka yar sida dhabta ah ee aad tahay.

Haddii **aadan ku raacsanayn go'aanka** kusaabsan da'daada, kala hadal masuulkaaga ama sarkaal ka shaqeyya meesha aad ku nooshahay, tusaale ahaan sarkaal sharci, sarkaalka soo dhaweynta ama shaqaale bulsho. Waxay kaa caawin doonaan inaad diyaariso dukumeenti la yiraahdo racfaan.

Gudbinta racfaanka waxay micnihiisu tahay inaad **dood ka qabto ama aad ka hor imaado go'aanka qiimeynta da'da**. Wadamada intooda badan, waa inaad sidan ku samaysaa maalmo gudahood ka dib marki aad hesho warqadda go'aanka qiimeynta rasmiga ah ee da'da. Xaqiiji in **aadan sugin waqti dheer** oo isla markiiba aad raadsato caawimaad si loo saxo go'aanka!

**19 miyaa
jirta?**

DANTA UGU FIICAN EE CANUGA

Saraakiishu waa inay hubiyaan in dhammaan go'aamada ay gaaraan ayu **fiican yihiin danta canuga**.

Tixgelinta danaha u fiican canuga kaliya ma ahan muhiim marka ay timaado da'da, laakiin sidoo kale waxay muhiim tahay marka la go'aaminayo meesha uu canugu ku noolaanayo iyo cidda uu la noolaanayo, dugsiga ay tahay in canugu dhigto, iyo waxyaale kale oo badan.

Mas'uliinta aniga oo kale ayaa jooga si ay u caawiyaan maamulka si **loo taxgiliyo waxa adiga kuugu fiican**.

Xasuusnow

- Waxaad heli doontaa **warqad rasmi ah** oo ay ku jirto go'aanka da'daada.
- Racfaan ayaad ka qaadan kartaa haddii aad u malaynayso in da'daada si khaldan loo qiimeeyay!
- Waa inaad **racfaan kaqaadataa** waxyar ka dib marka aad hesho warqadda go'aanka.
- Marwaliba **weydii su'aalo** marka aanay wax kuu kala caddeyn.

SOOJEEDINTA U DAMBEYSA

Xasuusnow, haysashada dukumeenti rasmi ah oo kuqoran taariikhda dhalashadaada uu muhiim kuugu yahay sababo badan. Waxay kaa caawin doontaa inaad dugsi dhigato, tusaale ahaan, oo aad la noolaato dhalinyarada kale ee aad isku da'da tihiin.

Haddii aad imaaday Yurub adiga oo wadan dukumeentiyo caddeynayo da'daada, kaqeybqaadashada habraaca qiimeynta da'da ayaa ku caawini kara.

Xasuusnow, keligaa ma tihid inta uu socdo hannaankan. Saraakiisha ka shaqeeya meesha aad ku nooshahay ayaa halkaasi u jooga inay ku caawiyaan.

Marwaliba weydii caawimaaad haddii aad u baahan tahay taageero ama wax aanay kuu kala caddeyn!

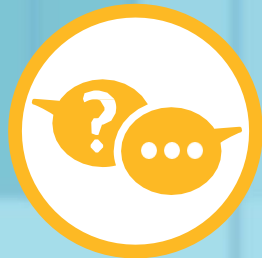

Ugu dambayntii, sidoo kale la soco in gudaha Yurub ay ka jiraan **xeerar iyo shuruuc carruurta ka ilaaliya** shaqaaqada iyo waxyeelada.

Dhammaan wadamada Yurub waxay qayb ka yihiin Shirka Xuquuqda Carruurta ee inta badan loo yaqaan CRC. CRC waa dukumeenti faahfaahinayo xuquuqda carruurta iyo waxa looga baahan yahay in dawladuhu sameeyaan si carruurta u badbaadaan, loo ilaaliyo oo ay ugu noolaadaan guud ahaan nolol wanaagsan.

CRC kaliya ma khuseyso carruurta u dhashay dalka aad ku sugan tahay balse waxay khuseysaa dhammaan carruurta, oo ay ku jiraan kuwa imaanaya Yurub.

Haddii aad hadda rabto inaad is tijaabiso oo aad aragto inta aad ka xasuusato hannaanka qiimeynta da'da, sii wado su'aalaha gaagaaban ee kuyaala bogga xiga. Baashaal wacan!

SUA'ALAHA QIIMEYNTA DA'DA

Su'aasha 1aad. Ma xasuusan kartaa wax xuquuq ah oo ay caruurtu leeyihiin inta lagu jiro habraaca qiimeynta da'da? Tiri kuwa aad ka xasuusan kartid.

Su'aasha 2aad. Ma xasuusataa qaababka kala duwan ee loo qiimeeyo da'da wadamada Yurub?

Su'aasha 3aad. Sidee ayuu masu'ul kuu caawin karaa?

Su'aasha 4aad. Suurtagal ma tahay in saraakiisha ama dhakhaatiirta aysan isku raaci karin da'da ama ay khaldaan da'da? Hadday haa tahay, maxaad samayn kartaa?

Su'aasha 5aad. Ma xasuusataa micnaha 'danta u fiican ee canuga'?

SI WANAAGSAN, WAXAAD KA JAWAABTAY DHAMAAN SU'AALAHA!

KA HEL JAWAABAHA BOGGA XIGGA.

JAWAABAHA SUA'ALAHA

JAWAABAHA SU'AASHA 1AAD

- Xuquuqda aad u leedahay in lagu maqlo
- Xuquuqda aad u leedahay inaad yeelato taariikh dhalasho (muhiim u ah habraacyada dheeraadka ah)
- Xuquuqda ilaalinta
- Xuquuqda aad u leedahay in lagu siiyo taageero dheeraad ah inta aad ilmaha tahay (tusaale meel nabdoon oo aad seexato/wax kabarato)
- Xuquuqda aad u leedahay in wax lagu sheego
- Xuquuqda aad u leedahay inaad su'aalo weydiiso
- Xuquuqda aad u leedahay inaad tiraahdo MAYA (marka lagu weydiiyo inaad si buuxda iskaga bixiso dharka inta lagu jiro baaritaanka caafimaadka)
- Xuquuqda aad u leedahay mas'uul ku taageero
- Xuquuqda aad u leedahay inaad doorato jinsiga lab/dhedig dhakhtarka kugu sameynaayo baaritaanka
- Xuquuqda aad u leedahay inaad racfaan ka qaadato go'aanka

JAWAABAHA SU'AASHA 2AAD

- Wareysiga hore ee sarkaalka
- Qiimeynta cilmi nafsiyeed ee uu qaado
khabiirka cilmi-nafsigu ama shaqaale bulsho
- Baaritaan caafimaad oo uu qaadayo dhakhtar (sida, hubinta ilkaha, miisaanka iyo dhererka)
- Raajo, hadii loo baahdo

JAWAABAHA SU'AASHA 3AAD

- Inaad hesho mas'uul ku taageero oo ku caawiyo inta habraaca hawsha lagu jiro
- Inaad su'aalo weydiiso oo aad hesho turjumaan kuugu sharaxo luuqad aad fahmeyso
- Si aad u doorato in dhakhtarku yahay dhedig ama lab

JAWAABAHA SU'AASHA 4AAD

- Marka aysan da'du kala cadeyn saraakiishu waa inay doortaan da'da yar (faa'iidada shakiga)
- Waxaad xaq uleedahay inaad ka qaadato racfaan natiijada qiimeynta da'da

JAWAABAHA SU'AASHA 5AAD

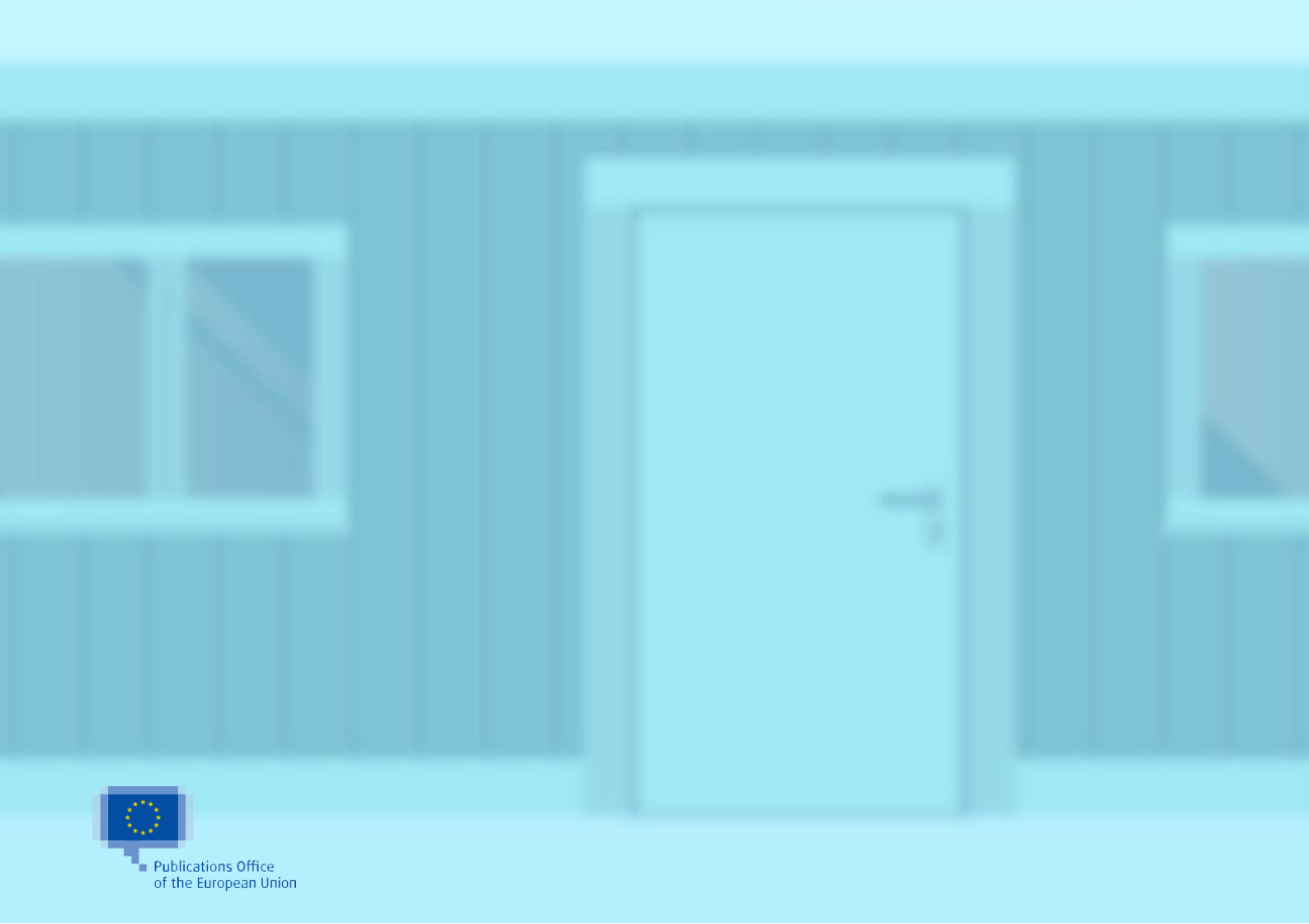
- Dhammaan tallaabooyinki la qaaday inta uu socday hannaanka qiimeynta ayaa loo sameeyey si loo xaqiijiyo danaheyga ugu fiican, tani waxay kadhigan tahay in masuuliyiintu ay had iyo jeer maanka kuhayaan waxa u fiican ee danaha ii ah. Tani waxay ka dhigan tahay ficilladu inay ahaadaan kuwa iileh caawin. Waan garawsanahay, haseyeeshee, in tani aysan kadhigeyn in mas'uuliyiintu ay fuliyaan dhammaan rabitaannada laga yaabo inaan qabo.

**Waxaa in badan loo
mahadcelinayaa dhammaan**

carruurti iyo dhalinyaradi
kadhiibtay ra'yigooda
kusaabsan muuqaal-
gacmeedka qiimeynta da'da
ee carruurta. Buug-yarahan
waxa uu ka yimid soo
jeedintiina si loo helo
buugyare taageero dheeraad
ah lagu siiyo oo loogu
wargeliyo dadka da'da yar ee
soo codsanaya inay fahmaan
waxa qiimeynta da'du tahay
iyo sida wax ku oolka ah ee
looga qeyb qaato
hannaankan.

Publications Office
of the European Union